

Plukovník Ing. Karel E m i n g e r ,
Ing. Ladislav K l í m a , CSc.,
Ing. Josef J a n o š e c , CSc.

O aktivitách v obranném výzkumu

V závěru roku 1996 byla zahájena zásadní reorganizace MO a GŠ. Změny měly významný dopad pro oblast vědy a obranného výzkumu. Výjimečnost oblasti, která se svojí komplexností a průřezovým charakterem dotýká všech předmětných sfér působnosti rezortu a je specifická ve všech stránkách jejího řízení, nebyla akceptována. K 31. prosinci 1996 bylo zrušeno oddělení vědy MO, které podle RMO č. 43 z 5. 9. 1995, o zřízení Rady rezortu Ministerstva obrany ČR pro obranný výzkum (ROV) bylo „odborným orgánem rezortu MO pro obranný výzkum“ a plnilo funkci sekretariátu rady. Jeho pracovníci zabezpečovali uskutečnění koncepce rezortu MO ČR v oblasti obranného výzkumu (přijaté kolegiem ministra obrany v dubnu 1995), připravovali jednání, činnost ROV, administrativní, finanční a organizační zabezpečení ve své působnosti. Vedoucí oddělení podle čl. 6 RMO č. 43/1995 statutárně vykonával funkci tajemníka ROV. Při zrušení oddělení nebyl nikdo těmito činnostmi pověřen. Zůstaly pouze fyzické osoby bývalých pracovníků oddělení, jejichž část (3) je zařazena na odbor investiční MO.

Základní normativní překážka legální činnosti ve vrcholovém řízení obranného výzkumu rezortu MO, tj. zrušení organizačního prvku pro sekretariát ROV, přetrvává i do současné doby. V organizační struktuře MO není „odborný orgán pro vědu a obranný výzkum“. Jsou vytvořeny pouze podmínky pro etapu rozpočtování a částečně pro programování obranného výzkumu, a to navíc jen proto, že v rezortu MO zatím zůstali již zmínění pracovníci. Ostatní funkce vrcholového řízení oblasti vědy a obranného výzkumu byly utlumeny, což má za následek poruchy, které se projevují v různých částech fungování celé oblasti.

I přes tyto otevřené problémy byly v oblasti obranného výzkumu zabezpečeny následující aktivity:

1. K činnosti ROV

– Zpracován „Záznam z jednání ROV na 9. zasedání konaném dne 16. prosince 1996 v Praze“ a rozeslán členům.

– V souladu se závěry jednání ROV byla členy bývalého sekretariátu uskutečněna kontrola 20 projektů obranného výzkumu, které pokračují v řešení z roku 1996 a vypracován materiál určený k projednání na prvním zasedání v roce 1997, který výsledky kontroly hodnotí. U všech prověřovaných projektů jsou evidovány příslušné zápisy.

– Předsedovi ROV, náměstkovi ministra obrany Ing. Vladimíru Šumanovi byly předloženy návrhy přípravy 10. zasedání. Předseda ROV chtěl zasedání uskutečnit až v novém personálním obsazení, které má posílit zastoupení uživatelské sféry. Proto byly vypracovány příslušné dokumenty k ukončení činnosti ve složení ROV z roku 1996 a k vytvoření nového složení. V informační zprávě pro ministra obrany bylo uvedeno: „*Předpokladem v úspěšně zahájené etapě vytváření systému vědecké podpory transformace*

a rozvoje armády se ukazuje potřeba orientace na výraznější využívání a zejména realizaci nejnovějších poznatků vědy. Z toho důvodu je navrženo jako základní opatření ve vrcholovém poradním orgánu oblasti obranného výzkumu posílit vliv uživatelské sféry (úseků a složek MO a GŠ) zvýšením zastoupením jejich představitelů v ROV a následně vytvořit odborné sekce ROV, na které bude přeneseno projednávání odborných věcných záležitostí." S ohledem na limitující počet členů poradního orgánu, daný požadavkem racionálního jednání, bylo navrženo z původních 15 členů ROV 6 odvolat a doplnit ji na 19 členů. Současně je předpokládáno vybrané odvolané členy požádat o jejich zapojení do nově vytvářených odborných sekcí ROV. Předložené návrhy ministr obrany 27. května 1997 schválil a současně podepsal příslušné dopisy k poděkování odcházejícím členům a jmenování nových. Seznam členů ROV je uveden na obr. 1.

	Jméno, příjmení	Pracoviště	Funkce
1.	Ing. Vladimír ŠUMAN	MO	předseda
2.	Ing. Hana DEMLOVÁ	MO	místopředseda
3.	Ing. Karel ŠPERLINK, CSc.	Rada vlády ČR pro výzk. a vývoj	místopředseda
4.	Plk. Ing. Karel EMINGER	MO	tajemník
5.	Genmjr. Ing. Josef DUFEK	MO – GŠ AČR	člen
6.	Pplk. PharmDr. Vítězslav FANTA	MO – GŠ AČR	člen
7.	Plk. prof. MUDr. Josef FUSEK, DrSc.	MO – VVŠ	člen
8.	Plk. prof. Ing. Ignác HOZA, CSc.	MO – VVŠ	člen
9.	Prof. MUDr. Cyril HÖSCHL, DrSc.	UK – III. lékařská fakulta	člen
10.	Plk. gšt. Ing. Jaroslav HUDEC	MO	člen
11.	Ing. Karel JUNGWIRTH, DrSc.	Akademie věd ČR	člen
12.	Ing. Zdeněk KOPECKÝ	VŠE – Institut kriz. managementu	člen
13.	Pplk. Ing. Břetislav KOPŘIVA	MO	člen
14.	Prof. RNDr. Jaroslav KRÁL, DrSc.	UK – MFF	člen
15.	Prof. Dr. Otto PICK	MZV – Ústav mezinár. vztahů	člen
16.	Pplk. doc. Ing. Václav PŘENOSIL, CSc.	MO – VVŠ	člen
17.	Genmjr. Ing. Alois SCHULZ	MO – HÚ CO ČR	člen
18.	Ing. Dušan ŠTRAUCH, CSc.	Správa hmotných rezerv	člen
19.	Prof. Ing. Petr ZUNA, CSc.	ČVUT	člen

Obr. 1: Seznam členů ROV (od 27. května 1997)

- Dokončeny byly některé administrativní a finanční otázky, které přestoupily z roku 1996.
- Vypracována byla řada podkladů pro objasnění činnosti, úkolů, místa a poslání ROV ve struktuře MO zpravidla pro úroveň náměstků ministra. K této problematice proběhla řada jednání.

- Připraveny byly podklady a materiály pro obnovení činnosti ROV. Prvé zasedání v novém složení proběhlo 23. června 1997. Bylo na něm projednáno: Vyhodnocení činnosti ROV za rok 1996. Plán činnosti ROV pro rok 1997. Materiál „Projekty obranného výzkumu pokračující z roku 1996“. Informace o činnosti od 9. zasedání ROV. Rada tímto zasedáním vstoupila do třetího kalendářního roku své existence a navázala na předchozí činnosti, ve kterých se podařilo vytvořit účinné mechanismy organizování obranného výzkumu v souladu s celostátní legislativou a normativními akty pro oblast výzkumu a vývoje, zahájit systematické plnění úkolů daných „Statutem ROV“ a zvláštní pozornost věnovat využití vědeckého a výzkumného potenciálu rezortu ministerstva obrany.

V průběhu roku 1996 bylo připraveno sedm zasedání ROV, z nich bylo jedno výjezdní a jedno korespondenční. Sekretariát ROV připravil projednání všech bodů programu z „Plánu práce“ schváleného ministrem obrany. K jejich úplnému projednání však na zasedáních nebyly vždy vytvořeny vhodné podmínky. Předmětem jednání v roce 1996 byly jednak otázky metodické, procedurální a organizační související s řízením oblastí obranného výzkumu, dále vlastní výzkumné programy obranného výzkumu a je naplňující projekty, které jsou podporovány účelovými finančními prostředky z rozpočtové kapitoly MO, problematika vědeckoinformačního zabezpečení výzkumu a pracovišť zabývajících se výzkumem v rezortu obrany a otázky mezinárodní spolupráce. ROV byla seznámena se stavem vojenského umění v ČR a směry jeho rozvoje, s organizací vojenských výzkumů ve státech NATO. Na výjezdním zasedání k VA v Brně měli členové rady možnost seznámit se s prostředím armádních výzkumů a poznat podmínky práce vědeckých pracovníků a pracovišť rezortu obrany.

2. K činnosti při zabezpečení obranného výzkumu v rezortu MO

- **Vyhodnocení řešení pokračujících projektů obranného výzkumu za rok 1996** a doplnění dokumentace 64 projektů o „Hodnotící listy“ na podkladě „Výročních hodnocení“, která doručili řešitelé projektů.

- **Projekty obranného výzkumu pokračující v řešení z roku 1996.** Po dokončení procedury, rozhodující o tom, zda v řešení a státní podpoře pokračovat nebo nepokračovat, byla zajištěna jejich účelová finanční podpora. V podstatě bez problémů byla alokace prostředků zajištěna pro nositele projektů mimo rezort MO a pro příspěvkové organizace MO, protože tyto prostředky mají charakter investic. Horší je průběh alokace prostředků pro vlastní rozpočtové organizace, kde jsou potíže s převedením investic na neinvestice a pak s čerpáním na finančních expoziturách. Obdobné nepřijemné nejasnosti vznikají i při čerpání grantů, které byly do rezortu MO převedeny z Grantové agentury ČR nebo od jiných rezortů prostřednictvím rozpočtového opatření Ministerstva financí ČR.

Od roku 1994, kdy ministerstvo obrany realizuje ohlašovací povinnost na státem dotovaném řešení projektů výzkumu, bylo a je ve prospěch obrany řešeno celkem 173 projektů. V jednotlivých letech bylo ukončeno řešení, jak uvádí obr. 2.

V roce 1996 bylo 122 „živých“ projektů. Skončilo 58 a 64 pokračuje s řešením v roce 1997. Na řešení 109 projektů, ukončených v letech 1994 až 1996 bylo vynaloženo podle evidenčních podkladů formou účelových státních dotací 132 718 tisíc Kč. Jejich výše v členění podle jednotlivých let je shrnuta na obr. 3.

rok	Skutečnost			Předpoklad	Odhad	
	1994	1995	1996	1997	1998	celkem
počet ukončených projektů	17	34	58	21	56	186
kumulovaná hodnota	17	51	109	130	186	

Obr. 2: Přehled ukončených projektů obranného výzkumu

Účelové dotace (tis. Kč)			
1994	1995	1996	celkem
5165	20 449	107 104	132 718

Obr. 3: Výše účelových dotací projektů obranného výzkumu

Ke všem těmto 109 projektům bude u zadavatele, tj. u odborného orgánu pro obranný výzkum rezortu MO, uložena zákonem stanovená dokumentace, včetně závěrečných výzkumných zpráv. Nositelé projektů (výjimečně řešitelé) byli požádáni o postoupení chybějící dokumentace, shrnující dosažené výsledky řešení státem podporovaných projektů, které byly v uplynulých letech vedeny v Centrální evidenci projektů na Radě vlády ČR pro výzkum a vývoj.

V roce 1997 pokračuje v řešení z minulých let 64 projektů, jež jsou dotovány účelovými prostředky ve výši 37 992 tisíc Kč. Zbývajících 52 008 tisíc Kč je vyčleněno pro nové projekty, které uspějí v soutěži pro rok 1997. Ze 64 pokračujících projektů, podle nově zjištěných informací, dojde k ukončení dotování projektů: **LEBAZ** pro odchod hlavního řešitele z pracoviště nositele; **ZDRAV/EXPERT** z důvodů zrušení řešitelského pracoviště k 1. 4. 1997.

Prostředky na dotování soutěžních projektů v r. 1997 jsou rozděleny projektům, naplňujícím jednotlivé programy, jak dokumentuje **obr. 4**.

Číslo programu	Program	Částka
1	Příprava, výstavba, zabezpečení a použití AČR	2 590
2	Zdokonalení procesu vyzbrojování a technického zabezpečení AČR	18 740
3	Zdokonalení zdravotnického zabezpečení vojsk	7 228
4	Ochrana životního prostředí AČR a veterinární zabezpečení vojsk	1 050
5	Zdokonalení materiálového zabezpečení AČR	6 950
6	Zdokonalení civilní ochrany ČR	2 400
7	Tvorba nové soustavy společenskovedních poznatků rozvoje moderní armády	350
8	Technologie a prostředky výzkumu	12 700
	CELKEM	52 008

Obr. 4: Předpoklad rozdělení prostředků v soutěži 1997 po programech

V soutěži byli osloveni potenciální řešitelé pro 39 témat projektů, jejichž zaměření bude podporovat zejména tyto oblasti:

- strategie obrany a bezpečnostní politika,
- vojenské umění (vojenská strategie, operační umění a taktika),
- systémy velení, řízení a komunikace,
- informační systémy a informační technologie,
- zbraně, zbraňové systémy a vojenská technika,
- vojenská logistika,
- balistika, výbušniny a munice,
- materiály pro vojenské využití,
- pokročilé technologie, metody výzkumu a vývoje, koncepce,
- vojenský personál, příprava a výchova,
- vztah armády a společnosti,
- ochrana živé síly, ekologie a škodliviny,
- vojenské zdravotnictví a zdravotnické zabezpečení vojsk.

V roce 1997 je v evidenci 103 projektů, po odečtení dvou projektů, u nichž je řešení zrušeno a jednoho, jemuž bylo pozastaveno financování, je účelová státní dotace směřována k podpoře 100 projektů. Souhrnný přehled dotovaných projektů obranného výzkumu podle jednotlivých programů, jejichž číslování odpovídá obr. 4, je uveden v obr. 5.

ČÍSLO PROGRAMU	1	2	3	4	5	6	7	8	celkem
POČET PROJEKTŮ	10	16	20	4	24	2	6	18	100
ÚČELOVÁ DOTACE	4550	30 210	12 938	1910	20 035	4600	962	14 795	90 000

Obr. 5: Přehled dotovaných projektů po programech v roce 1997

- **Informace do CEP 97.** Byly zajištěny a předány všechny potřebné informace do centrální evidence projektů, vedené na Úřadu vlády ČR, Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj. Dále byla pro tento orgán zpracována všechna požadovaná hlášení, s výjimkou CEP za ukončené projekty. I když tyto informace jsou za rezort MO shromážděny, není volná kapacita pracovníků pro ošetření a kontrolu dat.

- **Roční statistické hlášení o výzkumu, vývoji a licencích za rok 1996.** Zpracováno a předloženo Českému statistickému úřadu za všechna pracoviště rezortu MO, která se podílejí na činnosti spadající do výzkumu a vývoje, tj. za VVŠ, VTÚ a ostatní výzkumná a vývojová pracoviště.

- **Zúčtování účelových státních dotací za rok 1996.** Celá procedura byla uskutečněna jak pro prostředky, které byly vyčleněny na projekty obranného výzkumu, tak pro granty, jejichž prostředky byly rozpočtovým opatřením ministerstva financí převedeny nositelům v rezortu MO. Zúčtováno bylo celkem 81,7 mil. Kč. Na 122 projektů obranného výzkumu pak bylo vynaloženo na výzkum:

- přípravy, výstavby, zabezpečení a použití AČR (26 projektů)
9, 875 mil. Kč,

- technického a materiálního zabezpečení vojsk (39 projektů)
33, 429 mil. Kč,
- procesů vyzbrojování (10 projektů)
9, 618 mil. Kč,
- zdravotnického zabezpečení vojsk (23 projektů)
8, 939 mil. Kč,
- vojenské ekologie (11 projektů)
9, 618 mil. Kč,
- sociální a společenské problematiky
2, 054 mil. Kč,
- civilní ochrany (7 projektů)
5, 000 mil. Kč.

- **Příprava rozpočtu pro rok 1998.** V souladu s pokyny Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj byly vypracovány a ministrem obrany schváleny podklady pro návrh rozpočtu na rok 1998. Poprvé v historii rezortu MO byly rozpočtovány i institucionální prostředky ve výši 20 mil. Kč. Účelově byly rozpočtovány ve výši 115 mil. Kč. Podklady byly zpracovány do 30. dubna 1997, a to již ve smyslu nových „Zásad vlády pro oblast výzkumu a vývoje“, přijatých usnesením vlády ČR č. 247 ze dne 23. dubna 1997.

Účelové prostředky (115 mil. Kč) zahrnují 66, 413 mil. Kč na projekty pokračující z roku 1997 a zbývající část - 48, 587 mil. Kč je předpokládána pro podporu řešení nových projektů obranného výzkumu, které budou zahájeny v roce 1998. Rada vlády ČR pro výzkum a vývoj eviduje pro náš rezort jediný program: „Souhrnný program podpory obranného výzkumu ministerstva obrany“. V letech 1996 - 1998 je uvnitř rezortu rozčleněn do osmi subprogramů, které jsou naplňovány již zmíněnými projekty. Současně bude vhodné připravit nové subprogramy pro následující období. Cílem programu je: získání nových poznatků k vymezení vojenských potřeb zabezpečení obrany ČR a aplikace vědeckých poznatků k dosažení požadovaných vojenských schopností AČR, s prioritou potřeb předpokládané integrace AČR do vojenských struktur NATO.

Poznámka: Účelové prostředky jsou v rozpočtové kapitole MO plánovány jako investice - program PaTOIM k řešení úkolů vědy a výzkumu č. 307 920. Podle nových Zásad vlády ČR budou po vydání pokynů ministerstva financí do doby vyhlášení soutěže plánovány jako neinvestiční výdaje.

Institucionální prostředky byly uvedeny jako kvalifikovaný odhad, protože rezort MO je samostatně neplánuje, neboť jsou zahrnuty v jiných plánovaných výdajích rozpočtové kapitoly MO (část provozních nákladů VVŠ a některých pracovišť zabývajících se vědou a výzkumem). Kvalifikovaný odhad byl podložen údaji za roky 1996 a 1997. Pro rok 1998 byly výdaje odhadnuty na 214, 7 mil. Kč. V této částce je samostatně plánováno v současné rozpočtové skladbě rezortu MO pouze na rozpočtovou položku „Nákup služeb jinde nespecifikovaných - výdaje spojené s řešením úkolů obranného výzkumu“ - již zmíněných 20 mil. Kč.

- Byl vypracován materiál „Aktualizace koncepce obranného výzkumu“.
- Byl vypracován materiál „Stav projektování obranného výzkumu na r. 1997“.
- V návaznosti na současný vývoj situace v možném personálním zajištění obranného výzkumu a činnosti sekretariátu ROV v roce 1997, bylo upuštěno od vypracování podkladů pro přípravu předpisu pro obranný výzkum.

- Podklady pro zpřesnění dotazů na konzultace s odborníky Ministerstva obrany Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v návaznosti na podnět vedoucího delegace - pana SUTCLIFFA. Byl vypracován český návrh „Memoranda o porozumění mezi vládami Velké Británie a Severního Irska a vládou České republiky týkajícího se spolupráce v oblasti výzkumu pro obranu.“

- Příprava a zabezpečení návštěvy ředitelky obranného výzkumu Pentagonu - paní A. K. JONES v České republice.

- Popularizace obranného výzkumu. Členové bývalého sekretariátu ROV vypracovali příspěvky do časopisu „Vojenské rozhledy“, účastní se zasedání vědeckých rad VA v Brně, VVŠ PV Vyškov a VLA JEP Hradec Králové, kde předávají informace o plánování a problémech obranného výzkumu.

- Normativní zabezpečení obranného výzkumu. Pro zajištění soutěže a financování obranného výzkumu v roce 1997 byly vypracovány a schváleny „Metodické pokyny pro poskytování účelových finančních prostředků z rozpočtové kapitoly MO ČR na podporu projektů obranného výzkumu“ ev. č. 146/5/84 - OI/97 a „Pokyny pro užití účelových finančních prostředků na projekty obranného výzkumu v roce 1997“ čj. 147/2/102 - OI/97.

3. K projektování obranného výzkumu pro rok 1998

V návaznosti na jednání ROV, které se uskutečnilo v září 1996, byl aktualizován harmonogram přípravy a průběhu veřejné soutěže na projekty obranného výzkumu pro rok 1998. Ten je součástí úplného cyklu procedur obranného výzkumu, které zahrnují vyhodnocování probíhajících, přípravu nových a ukončení dřívějších projektů.

A. Příprava soutěže o účelové dotace na řešení projektů výzkumu

Na základě zkušeností z proběhnuté přípravy a vyhlášení soutěže o účelové dotace k podpoře řešení projektů výzkumu v r. 1997 budou provedeny následující práce a činnosti:

a) zpracování a vydání souboru informací pro rok 1998 a k přípravě výzkumu v rezortu obrany pro léta 1998 až 2003, která bude obsahovat následující:

- programy obranného výzkumu v r. 1998,
- informace o řízení programů obranného výzkumu,
- informace o řízení informací o obranném výzkumu,
- základní představu o přípravě obranného výzkumu pro léta 1999 až 2003;

b) ujasnění a navržení konkrétních zadání projektů obranného výzkumu a oslovených potenciálních nositelů a řešitelů, včetně finančních rozvah.

(Termín: vypracování návrhu do 31. 10. 1997.)

B. Vyhodnocení řešení pokračujících projektů obranného výzkumu za rok 1997

Podle schválených zásad pro hodnocení projektů výzkumu (Ev. č. 394/9/17-OSM/96) je uskutečňováno řízení projektů výzkumu sekvenčním procesem s rozhodnutími: „pokračovat / nepokračovat“. K tomu je nutno stanovit obecné (pro všechny projekty) a konkrétní (pro jednotlivé projekty) „prahy“, které musí nositelé projektů překonat, aby

mohli obdržet finanční dotace na pokračování řešení projektů v r. 1998. Pro tyto účely budou:

- stanoveny a vybrány prahy (obecné i konkrétní) a rozepsány do standardního formuláře,
- po rozeslání, zpracování a vyhodnocení informací z formulářů bude určeno, které projekty budou dotovány a které ne.

(Termín: do 31. 12. 1997.)

C. Vyhlášení soutěže

S využitím usnesení vlády č. 27 z 3. 1. 1996 a č. 429 z 21. 8. 1996, při respektování usnesení vlády č. 247 z 23. 4. 1997 bude vyhlášena soutěž.

(Termín: do 30. 11. 1997.)

D. Vyhodnocení přihlášek do soutěže

(Termín: do 15. 1. 1998.)

E. Rozhodnutí o poskytnutí účelových prostředků nositelům projektů obranného výzkumu

Na základě zhodnocení řešení pokračujících projektů výzkumu za etapu řešení z roku 1997 a přihlášek do soutěže o účelové prostředky na řešení projektů výzkumu v r. 1998 bude podle nákladových relací stanoveno, které projekty obranného výzkumu budou předmětem uzavírání smluv, respektive dodatků ke smlouvám.

(Termín: do 31. 1. 1998.)

F. Uzavření smluv o poskytnutí účelových prostředků

Uzavření smluv, resp. dodatků ke smlouvám o poskytnutí účelových prostředků na řešení projektů obranného výzkumu v r. 1998.

(Termín: do 28. 2. 1998.)